

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech za účelem omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek

COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD)

(2014/C 214/08)

Zpravodaj: **pan Seamus BOLAND**

Dne 15. listopadu 2013 se Rada a dne 18. listopadu 2013 Evropský parlament, v souladu s čl. 114 odst. 3 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech za účelem omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek

COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. února 2014.

Na 496. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. února 2014 (jednání dne 26. února 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 227 hlasy pro, 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá návrh Evropské komise změnit směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech za účelem omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek. Poukazuje nicméně na rozšířený kritický názor, že navrhovaná směrnice nemusí v bezprostřední budoucnosti vést k zamýšlenému cíli, tedy nižšímu používání plastových tašek.

1.2 EHSV se ztotožňuje s názorem, že pokračující užívání lehkých plastových nákupních tašek působí ohromné škody v mořském životním prostředí se závažnými dopady na řadu mořských druhů i zdraví člověka.

1.3 EHSV si uvědomuje, že úprava používání plastových tašek je provázena mnoha složitými legislativními situacemi, nicméně je pevně přesvědčen, že navrhovaná směrnice zajistí plné nasazení všech členských států v úsilí o trvalou eliminaci vzniku takového odpadu.

1.4 EHSV se obává, že návrh nemusí vést k dosažení základních redukčních cílů, protože neobsahuje jasný celounijní cíl v oblasti prevence, který by byl měřítkem efektivnosti opatření členských států a mohl být právně vymahatelný za využití sankcí.

1.5 EHSV v tomto ohledu navrhuje:

— EU by měla vytyčit kvantitativní cíl snížení spotřeby lehkých plastových tašek. Cílová hodnota by se měla zakládat na zkušenostech širší skupiny členských států, v nichž je spotřeba lehkých plastových tašek nízká;

— neplnění cílových hodnot by mělo za následek uplatnění stanovených sankcí.

1.6 Je zřejmé, že rozdílná opatření k regulaci plastových nákupních tašek přinesla odlišné výsledky v různých členských státech. EHSV doporučuje, aby každý členský stát provedl vlastní analýzu, jež by stanovila postup, jak nejlépe vyhovět směrnici, a pak postupoval cestou, která nejlépe odpovídá jeho potřebám a je realistická z hlediska dosažení celounijního cíle.

1.7 EHSV doporučuje, aby členské státy při stanovení politiky provádění bedlivě zvážily dopad na spotřebitele a odvětví maloobchodu a na stav životního prostředí.

1.8 EHSV vítá zjištění uvedená ve zprávě o posouzení dopadů z roku 2011, v níž GR pro životní prostředí uvádí, že důsledky snížení spotřeby plastových tašek jsou přinejmenším neutrální nebo mohou přispět ke zvýšení počtu pracovních příležitostí spojených s užíváním alternativních opakovaně použitelných tašek, které by méně zatěžovaly životní prostředí.

1.9 V souladu s dřívějším stanoviskem NAT/600 Evropská strategie pro řešení problematiky plastového odpadu (zelená kniha) EHSV doporučuje, aby byla jednoznačně uznána úloha, kterou hraje občanská společnost při pozitivní změně chování.

2. Obecné informace o legislativních iniciativách

2.1 Podle právní úpravy Evropské unie se plastové nákupní tašky považují za obaly ve smyslu směrnice o obalech a obalových odpadech (směrnice 94/62/ES). Předpis či politika EU, které by byly konkrétně zacíleny právě na plastové nákupní tašky, však chybí. Některé členské státy připravily velmi účinné politiky ke snížení jejich používání, nicméně v četných členských státech se tak nestalo.

2.2 Návrh usiluje o to, aby se v Evropské unii snížila spotřeba nákupních tašek z plastu slabšího než 50 mikrometrů (0,05 milimetru). Směrnice se zaměřuje (pro účely popisu) na lehké tenkostěnné plastové tašky poskytované v místě nákupu, sloužící spotřebitelům k přepravě zboží ze samoobslužných a jiných prodejen.

2.3 Legislativní obtíže, na které naráží návrh a provádění celounijního redukčního cíle platného pro všechny členské státy, závažně přispěly k prohloubení problému. Spíše než zavést společný unijní cíl, který by významně snížil počty plastových tašek v oběhu, se považuje za vhodnější zapracovat do směrnice 94/62/ES povinnost, aby všechny členské státy omezily spotřebu lehkých plastových nákupních tašek s tím, že si v tomto směru budou moci stanovit své vlastní vnitrostátní cíle a zvolit si opatření k jejich dosažení. Tato opatření by neměla vést k celkovému nárůstu výroby jiných obalů.

2.4 Evropské unii se nepodařilo dosáhnout velkého úspěchu z hlediska synchronizace politiky, jež by mohla přinést jednotnou odpověď na otázku řešení problémů způsobených odhazováním plastových tašek. Například Itálie si je přeje zakázat. Rakousko takový návrh zpochybnilo na základě právních důvodů. Jiné země, jako Dánsko, Irsko nebo Bulharsko, na plastové tašky uvalily daň. Spojené království zavede v roce 2015 omezenou daň, která se bude týkat maloobchodních prodejců zaměstnávajících více než 250 lidí. Prodejci ve Francii, Německu, Portugalsku, Maďarsku a Nizozemsku začali plastové tašky zpoplatňovat.

3. Souvislosti a shrnutí návrhu Komise

3.1 Evropský parlament a Rada si přejí konzultovat s Evropským hospodářským a sociálním výborem, v souladu s čl. 114 odst. 3 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, návrh změnit směrnici 94/62/ES o obalech a obalových odpadech za účelem omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek.

3.2 Aby Komise mohla připravit svůj legislativní návrh, provedla posouzení dopadů⁽¹⁾. Podle posouzení dopadů se odhaduje, že v roce 2010 každý občan EU použil odhadem 198 plastových tašek a v 90 % případů šlo o tašky s nízkou hmotností, jež se méně často opětovně používají a častěji se vyhazují.

3.3 Tato zpráva uvádí, že v roce 2010 se v EU vyhodilo více než osm miliard plastových nákupních tašek. Tyto odpadky bezprostředně ohrožují mořské životní prostředí, když se ve velkém množství hromadí v našich mořích. Plastikové tašky do oceánů přinášejí dokonce i potoky a řeky vnitrozemských států. Vzhledem k tomu, že životnost plastových nákupních tašek může dosahovat stovek let, představuje to obrovskou globální výzvu, protože způsobují znečištění a poškozují ekosystémy oceánů.

3.4 Analýza Komise ukazuje, že používání těchto tašek se v různých státech velmi liší: od průměrného počtu čtyř tašek na obyvatele ročně ve Finsku a Dánsku až po 466 v Polsku, Portugalsku a na Slovensku.

4. Obecné a konkrétní připomínky

4.1 Ve stanovisku NAT/600 Evropská strategie pro řešení problematiky plastového odpadu (zelená kniha) zpravodaje pana Zbořila EHSV připomněl závažnost problémů, které působí plastový odpad obecně, a doporučil řadu klíčových akcí ke zvládnutí veškerého znečištění pocházejícího z plastů⁽²⁾.

⁽¹⁾ Posouzení dopadů k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech za účelem omezení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek (COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD)).

⁽²⁾ Stanovisko Evropská strategie pro řešení problematiky plastového odpadu (zelená kniha), Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 59-66.

4.2 Podstatné snížení spotřeby plastových nákupních tašek by přispělo ke snížení tlaku, jemuž je vystavena biologická rozmanitost, a to především v mořském prostředí. Bylo by v souladu se strategií EU pro biologickou rozmanitost, jež hodlá do roku 2020 zastavit ztrátu biologické rozmanitosti a ekosystémových služeb v EU.

4.3 Plastové nákupní tašky způsobily přinejmenším u 267 různých druhů uvíznutí v mořských odpadcích nebo jejich pozření. Žaludky 94 procent všech ptáků v oblasti Severního moře obsahují plasty. Tašky byly objeveny také v žaludcích několika ohrožených mořských druhů.

4.4 K původním příčinám, které přispívají ke zhoršování tohoto problému, patří:

- selhání trhu a nízké uvědomění veřejnosti;
- nedostatky v provádění a vymáhání platného právního rámce upravujícího obaly a obalový odpad;
- neschopnost vytyčit reálné cíle, které by významně snížily používání lehkých plastových tašek;
- v četných členských státech nedostatek politické vůle vyřešit problém stanovením smysluplných cílů.

4.5 Na druhé straně obrovské rozdíly mezi členskými státy v počtech použitých lehkých plastových tašek na hlavu dokládají proveditelnost radikálního snížení spotřeby těchto plastových tašek v poměrně krátké době, pokud existuje politická vůle k takovému kroku. Například v případě Irska došlo po zavedení zdanění v místě prodeje ke snížení spotřeby plastových tašek na 80 % úroveň.

4.6 Projekce na úrovni EU-27 ukazuje, že pokud se nepodniknou účinné kroky, vzroste počet plastových nákupních tašek dodávaných na trh z 99 mld. v roce 2010 na 111 mld. v roce 2020 ⁽³⁾. Pokud se neprodleně nepodnikne rozhodný krok, kterým se omezí používání plastových tašek a související hromadění odpadků, bude to mít dopady na životní prostředí, občany v Evropské unii i jinde, subjekty recyklující plasty, veřejné orgány, průmysl rybolovu, podnikání v cestovním ruchu i místní podnikatelské subjekty.

4.7 Četné skupiny aktivní v oblasti životního prostředí mají návrh Komise za nedostatečný, protože v čl. 1 odst. 2 stanoví, že „členské státy přijmou opatření, aby na svém území do dvou let od vstupu této směrnice v platnost dosáhly snížení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek,“ aniž by stanovil jasný cíl v oblasti prevence.

4.8 Je také jasné, že směrnice dosahují podstatně menšího úspěchu, neboť se v nich předpokládá jen zodpovědnost členských států a neobsahují jednoznačně dohodnuté sankce pro případ, že nebudou provedeny.

4.9 Stanovení cílové kvantitativní hodnoty v oblasti prevence používání lehkých plastových nákupních tašek by vytyčilo členským státům jednoznačný cíl a srovnávací měřítko a její dosahování by mohlo být monitorováno a v případě potřeby právně vymáháno. Na druhé straně by ponechalo členským státům dostatečnou flexibilitu při výběru prostředků k dosažení tohoto záměru. K takovým nástrojům by mohly patřit hospodářské pobídky, jako jsou daně nebo poplatky, kampaně zvyšující uvědomění spotřebitelů nebo regulační opatření či kombinace těchto nástrojů, a to v závislosti na konkrétních okolnostech v jednotlivých členských státech. Posouzení dopadů zkoumalo cíl v oblasti prevence ve výši 35 tašek na osobu a rok. Takový cíl by se zakládal na průměrné spotřebě lehkých nákupních tašek v 25 % nejlépe postupujících členských států v roce 2010, a bylo by tedy možné ho považovat za přiměřenou a dosažitelnou srovnávací hodnotu pro další členské státy. Její uplatnění jako celounijního cíle v oblasti prevence by vedlo k 80 % snížení spotřeby jednorázových plastových tašek v EU, což by měl být minimální cíl.

4.10 Z posouzení dopadů vypracovaného Komisí vyplývá, že opatření ke snížení spotřeby jednorázových plastových tašek by nemělo nepřijatelné dopady v oblasti hospodářství a zaměstnanosti.

Uvádí tyto závěry:

- dojde k poklesu zaměstnanosti ve výrobě **jednorázových plastových tašek**;
- pravděpodobně se však zvýší počet lidí zaměstnaných ve výrobě **opakovatelně použitelných plastových nákupních tašek, papírových tašek a pytlů do odpadkových košů**;
- zpráva PRODCOM z roku 2011, na niž se posouzení dopadů odvolává, uvádí, že v roce 2006 se třetina lehkých plastových tašek dovážela, převážně z Asie. Dále uvádí, že od té doby došlo ke značnému přesunu výroby do Asie. Zmiňuje jako příklad Spojené království, kam se téměř 98 % těchto tašek dováží z Dálného východu;

⁽³⁾ Na základě PRODCOM, databáze Eurostatu uvádějící statistiky průmyslové výroby zboží. (Viz posouzení dopadů vypracované Komisí, oddíl 2.4.).

-
- zpráva připomíná, že výroba v zemích EU se obvykle zaměřuje na produkci „poněkud silnějších tašek“;
 - zpráva o posouzení dopadů uvádí, že nedojde k dodatečným dopadům na zaměstnanost (s. 86). Upozorňuje dále na skutečnost, že většina výrobců plastových tašek vyrábí řadu velikostí a kroky ke snížení spotřeby lehkých tašek mohou zvýšit poptávku po opakovaně použitelných taškách, a vytvořit tak pracovní příležitosti.

V Bruselu dne 26. února 2014

předseda Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE
